

DOKTORI (Ph.D) ÉRTEKEZÉS TÉZISEI

**A „RÖVID FORMA” ÉS AZ ÉRTÉKVISZONYOK KIFEJLŐDÉSE C. F. RAMUZ
NAPLÓJÁBAN**

NAGYNÉ SCHMELCZER ERIKA

DEBRECENI EGYETEM

2004

1. Az értekezés tárgya és célja

Az értekezés Charles Ferdinand Ramuz svájci francia író naplójában – *Journal (1895-1947)* – fellelhető rövid gondolati műfajok: maxima, aforizma, gondolat, szentencia, esszé által közvetített értékviszonyok elemzését végzi azzal a szándékkal, hogy a fiktív írásokból, a levelezésből, kritikákból kibontakozó emberi és alkotói képet új aspektusból megvilágítva megerősítse, illetve tovább finomítsa. A napló szövegébe ágyazott *rövid formának* szentelt tanulmány hiánya, másrészt az irodalmi műben megfogalmazott értékviszonyok feltárásának az életmű értelmezésében betöltött különös szerepe indokolja a témaválasztást.

Charles Ferdinand Ramuz halála előtt három hónappal veti papírra az utolsó feljegyzését, lezárva így a néhány megszakítással egy egész életen át vezetett naplót. A több alkalommal megjelent mű egyik kiadása sem tartalmazza annak teljes szövegét. A dolgozat elkészítéséhez felhasznált kiadvány (*Journal*, 1968, 1978) a napló valaha publikált legteljesebb változata. Az író szándéka szerint kimaradt naplójegyzetek későbbi kiadását nem, de kutatását és tanulmány formájában történő válogatott közlését az örökös, az író lánya lehetővé tette. Számításba kell venni viszont azt a tény is, hogy Ramuz nem egy esetben égetett el fölöslegesnek, munkáját zavarónak ítélt jegyzeteket, írásokat. Teljes naplószöveg tehát nem állt rendelkezésemre, ezért kívánatosnak tartottam, hogy a nyilvánosságra került kiadatlan naplójegyzetek nyújtotta lehetőséggel is éljek. G. DUPLAIN *C.F. Ramuz. Une Biographie* (1991) címmel jelentette meg a részben levelek és kiadatlan naplórészletek fényében megvilágított életutat és életművet bemutató Ramuz - tanulmányát. A fent említett szerző által publikált jegyzetekre támaszkodtam, ha az elemzés szükségessé tette az efféle kitekintést.

A napló műfaji sajátosságából adódik, hogy a narratív vagy leíró részek mellett teret nyit az emberről, az életről, a művészetről való elmélkedésnek. A naplóíró Ramuz, a krónikás és a külvilág festője egyben rousseau-i, pascali, montaigne-i hagyományokat követő gondolkodó. A *Napló* nem folyamatos jellege alkalmas az akár egyetlen pillanatot megragadó gondolat lejegyzésére is. Ily módon színesítik aforizmák, maximák, szentenciák vagy hosszabb terjedelmű gondolatok és Montaigne-t idéző esszék. A kiadott *Napló* teljes terjedelmére kiterjedő vizsgálat révén ezek előfordulása, gyakorisága tükrében a művészi elvek kidolgozásának és a folyamatos önértékelésnek igényét egy egész életen át megőrző alkotói karakter rajzolódik ki. Maga a naplóírás indítéka is nyilvánvalóvá válik. Az életrajzi

adatok szerény megjelenítése és a történelmi események felidézése mellett (lásd a két világháború idején keletkezett, formailag is elhatárolt „krónikás” szakaszok!) a napló eszköz és módszer az író számára önmaga és a művészi tevékenység megismeréséhez. A napi ötletekkel, benyomásokkal, a futtában lejegyzett töredékekkel vagy a szisztematikusan kibontott gondolatokkal, esszékkel egy zárkózott és önbizalmát veszített ember számára a bizalmas társ, a vitapartner vagy a kritikus szerepének betöltése mellett annak a nagyon praktikus célnak is megfelel, hogy rögzíti, s felhasználásra megőrzi a kiépítendő művészi program eredményeit. A rövid terjedelmű reflexiók révén beavatja az olvasót emberi és művészi érlelődésének cseppet sem konfliktusmentes folyamatába. E rövid gondolati szakaszok gyakorisága a *Napló*ban s egyéb írásokban (esszék, töredékek) arra utal, hogy az író nagy jelentőséget tulajdonított ennek a közlésformának, s ily módon ezek hasznosak lehetnek a ramuz-világ feltárásában.

2. A dolgozat felépítése, az alkalmazott módszerek

Az értekezés bevezetésből (I), két nagy fejezetre tagolt fő részből (II. 1-4, III. 1-3) és befejezésből (IV) áll, bibliográfiával (V) és mellékletekkel (VI. 1-2) zárul. Ez utóbbi tartalmazza az elemzés szűkebb értelemben vett korpuszát, a 184 darabból álló maxima-, aforizma- és szentenciagyűjteményt, melynek a naplószövegből történő kivágáshoz a disszertáció első nagy fejezete fogalmazza meg a kritériumokat. A tézisek hivatkozásai a disszertáció bibliográfiai (V) adataira utalnak.

Ramuz *Napló*jának szövegébe ágyazott rövid gondolati szakaszok és az általuk megfogalmazott értékviszonyok vizsgálata alapvetően három nagy kutatási területet ölel át: a poétikát, az irodalmi alkotásban rögzített érték feltárása révén a szemiotikát s az életmű irodalomtörténeti aspektusú megjelenítését.

A műfaji jellegzetességből és a szerkesztés sajátosságaiból adódóan is töredékes Ramuz-naplóban megjelenő *rövid forma* vizsgálata a poétika tárgyköréhez kapcsolja az elemző munkát. A maximák, aforizmák, szentenciák, gondolatok és esszék szövegtestből történő kivágása nélkülözhetetlenné teszi e formák definícióját, leírását. Az elemzés első nagy fejezetét éppen ezért a korpusz kijelölésének a kérdésköre alkotja. A *Napló* és a *mondás* (KOCSÁNY 2002) vagy *formula* (*genre formulaire* FONTANILLE 1999) típusú *rövid forma* (MONTANDON 1992) kapcsolatát bemutató gondolatok (II. 1) után – a továbbiakban

összefoglaló néven – a *rövid formaként* jelölt műfajok (maxima, aforizma, szentencia, gondolat, esszé) definíciójával kapcsolatos általános kérdéseket tekintem át. (II. 2. 1-3). Ebből kiderül, hogy bizonyos általánosítással a műfaji sokszínűség fölött álló egységes kategóriaként kezelve a rövid gondolati szakaszokat, az arisztotelészi *gnóma*-definícióból kiindulva tanácsos elvégezni a tényleges vizsgálati anyag naplószövegből történő kiemelését. A *rövid forma* szövegtipológiai és beszédmódbeli sajátosságait, vagyis az általános érvényűség képzetét (II. 3. 1) és az ajánlás szándékával megfogalmazott értékítéletet (II. 3. 2), a rövideg és koncentrálttság tényét (II. 3. 3) nyelvészeti, stilisztikai, retorikai, logikai kifejezőeszközök feltárásával mutatom ki. Ebben az első nagy fejezetben kerül sor a *rövid formában* megjelenő illokúciós szándék felismerését célzó értelmezésre (II. 3. 4). A naplóbeli rövid gondolati műfajok szemantikai vizsgálata rávilágított, hogy a mondásokban/formulákban mint beszédaktusban megjelenő leírás és performativitás egymáshoz viszonyított jelenléte a kategórián belül olyan sajátosságokat jelöl ki, melyek lehetővé teszik a sokszínű *rövid forma* műfajainak elkülönítését. Jóllehet a műfaj-tipológia elkészítése nem szerepel a dolgozat célkitűzései között, a fentiek alapján a *rövid forma* kategóriájába tartozó műfajok előfordulásának és gyakoriságának az életművel és az életrajzzal kapcsolatos vonatkozásait nem nélkülözheti az elemzés. Ennek a kérdéskörnek szentelem a fejezet utolsó részét (II. 4).

A második nagy fejezet (III) a korábbiakban kijelölt *rövid formákban* definíció szerint megfogalmazott értékek és értékviszonyok kérdésével foglalkozik oly módon, hogy a *Naplóban* rögzített lelki és művészi érlelődési folyamatba helyezve értelmezi azokat. Az elsőként elvégzett (III. 1), a naplószöveg szemiotikai alapú, nézőpont aspektusú vizsgálata rámutat arra, hogy a leíró, narratív vagy reflexív szakaszok között maximák, aforizmak, szentenciák, gondolatok kristályosodnak ki. (Az esszék formai és terjedelmi okok miatt nem szerepelnek ebben az összefüggésben.) A naplóbeli *rövid formákban* egyszerre kettő vagy több érték kategória alakítja az ajánlás szándékával megfogalmazott értékítéletet. Ez indokolja az értékek korrelációjának, esetenként polifóniájának bemutatását. Az értékviszonyok tematikus megjelenítését (III. 2) a hagyományos érték kategóriák csoportosításában végzi a dolgozat. A hedonisztikus *jó*, az élvezeti értékek kategóriája (III. 2.1) tematikusan az író érzelmi életét alapvetően meghatározó *alkotás* (III. 2.1.1) és a *szeretet, szerelem* (III. 2.1.2) kérdéskörét foglalja magába. A művészi alkotás egy életen át tartó elméleti kihívást jelent Ramuz számára. Az esztétika, a *szép* érték kategóriáját idéző minőségek tematikus megjelenését vizsgálja a következő alfejezet (III. 2.2). Az értékek korrelációjának egyik jellegzetes, az *ars poeticát* formáló példája az esztétikum, az erkölcs és a metafizikus

minőségek összecsengése a *rövid formákban* (III. 2.2.1). Az értékek egymáshoz viszonyított elrendeződésének elemzése adalékul szolgál az életmű irodalomtörténeti aspektusú értékeléséhez is. Ilyen a Ramuz-kutatókat foglalkoztató regionalitás és a nyelvezet kérdése (III. 2.2.2). A megismerés, az *igaz* érték kategóriáját (III. 2.3) két kérdéskörrel kívántam értékelni: a valóság művészi megjelenítésével, a mimesis problematikájával foglalkozó (III. 2.3.1) és a művészet valóságteremtő erejét megfogalmazó (III. 2.3.2) *rövid formák* bemutatásával, valamint az életműben fellelhető vonatkozásaik felidézésével. Az értékek együttállásában korábban már említett erkölcsi *jó* érték kategóriájának (III. 2.4) és az *abszolút* metafizikai minőségének (III. 2.5) kérdése után a naplóbeli összegzés, a *Fin du Journal* bemutatásával – eltekintve a korábban már megfogalmazott tanítások felelevenítésétől – az írói vallomások tükrében fogalmazza meg a dolgozat a ramuz-i művészetfilozófia lényegét (III. 3).

3. A kutatás eredményeinek ismertetése

Abból a gondolatból kiindulva, hogy az irodalmi műfaj mindig a konkrét szövegben megragadható jegyek komplex összessége, a dolgozat kizárólag a vizsgált korpusz nyújtotta sajátosságokról kíván szólni, s a műfajt leíró jegyek csak annyiban tartanak számot az érdeklődésre, amennyiben a szöveggörnyezetből történő kivágást segítik, s az életművel kapcsolatos információkat hordoznak. A *rövid forma* (MONTANDON 1992), a *mondás* (KOCSÁNY 2002, 23-24) vagy a *formula* (FONTANILLE 1999, 168) elnevezéssel jelölt rövid, gondolati próza kultúránként, korszakonként igen változatos, nyitott műfajhatárokkal rendelkező irodalmi műfajokat ölel fel. Nem tekintetem feladatommak műfaj-tipológián alapuló elemzést, hiszen éppen az eltérő szöveghagyományok különbözősége miatt sok az átfedés a műfajok között, ezért megelégszem egy, az elemzés célját és hatékonyságát nem csorbító általánosítással. Az arisztotelészi gnóma-meghatározás (ARISZTOTELÉSZ 1999, 117-121) alapján Kocsány Piroska által javasolt *mondás*-, valamint a szövegtipológiai és beszédmódbeli jegyeket markánsabban elkülönítő Fontanille *formula*-definícióját alapul véve jelöltem ki a *rövid forma* jegyeit. Szövegtipológiai szempontból rövidségük és koncentráltóságuk, valamint paradox nyitottságuk és zártságuk révén ezek a naplószakaszok gyakran tipográfiai eszközökkel is elkülönülnek, beszédmód-típusként pedig történetileg és kulturálisan kialakult, az olvasó által elfogadott értékeken alapuló értékítéletet fogalmaznak meg ajánlás céljával. A szöveggörnyezetből kiragadható, és más kontextusban

megismételhető általános érvényű (MELEUC 1969, 75) nyilatkozattípusra a KOCSÁNY és FONTANILLE idézett elméleti művei alapján tehát az a jellemző, hogy egy bonyolult illokúciós folyamat révén kívánja befolyásolni az író/beszélő és az olvasó/hallgató viszonyát. Az illokúciós folyamat viszont csak akkor működik, ha az olvasó felismeri az illokúciós szándékot. Ez azt jelenti, hogy a gondolati műfajok azonosítása nem egyszerűen nyelvi jegyek alapján történik, hanem bonyolult felismerési eljárás eredménye. A dolgozat első részében végzett elemzés megmutatta, hogy bizonyos logikai, nyelvészeti, stilisztikai, retorikai, szemantikai jegyek segítségével, tipográfiai támpontok nélkül is, megbízhatóan lehet a narratív, leíró vagy reflexív szakaszokból építkező napló szövegtestéből kiemelni a sokszínű *rövid formát*.

A minden *rövid formában* jelen lévő *leírás* (az előírás végrehajtásához szükséges kompetencia, program, az elérhető eredmény bemutatása) és *performativitás* (ajánlás, előírás) egymáshoz viszonyított változó aránya indokolhatja, és értelmezhetővé teszi a műfajcsoporton belüli sokszínűséget. Az előírást, a normát, a receptet egyszerre vagy külön-külön megfogalmazó maximák közül azonosíthatjuk a műfaj-tipológiában (MONTANDON 1992) önálló műfajként jelölt, az előírást és normát egyszerre megjelenítő *préceptumot*, az egyszerű *előírást*, illetve a cselekvés irányát az értékítélet pusztán megfogalmazásával kijelölő *leíró maximákat*. A leírás dominanciája jellemzi az *aforizmat*, s a benne lévő cáfoló jellegű értékítélet (KOCSÁNY 2002, 61.) megkülönbözteti a maximától.

Az egyszerre nyelvészeti, retorikai, stilisztikai, logikai és nem utolsósorban szemantikai aspektusból jellemezhető műfajok a naplóírás kronologikus rendjében vizsgált megoszlása és gyakorisága következtetéseket engedett levonni az írói, gondolkodói alkat tekintetében. Ramuz az indulás időszakában igen nagy számban ír közhelyszerű, megerősítő értelmű maximákat. Ezek a környezetéből hozott erkölcsi értékek újrafogalmazásai *előírás* formájában. A későbbi maximákból fokozatosan eltűnik a közvetlen cselekvésre készítés, sokkal erőteljesebben mutatkozik meg a gondolat többrétegűsége, s mögötte felsejlenek az érzelmek is. Anélkül, hogy normatív és egyértelmű megfeleltetést tételeznénk valamely *rövid forma* és az életrajzi, művészi pálya eseményei között, pusztán leíró jelleggel megállapítható az is, hogy az *aforizma* a lendületes alkotói kedvvel és a munkával teli időszakok kedvelt gondolati formája. Ugyancsak megfigyelhető az *esszé*, a *gondolat* s az ezekből kikristályosodó *szentencia* dominanciája a két háborús időszak bejegyzései között. Ezek jelenléte az eseményekkel és a körülményekhez alkalmazkodó gondolkodói attitűddel hozható összefüggésbe. A külső történések kényszere alatt a háborúba tévedt emberiség, a civilizáció

megújulásának kérdése foglalkoztatja a gondolkodót. A civilizáció és a háború, az emberi alkotás és a rombolás, a költészet szerepe a megrázkódtatásra ítélt emberiség értékeinek átmentésében – ezek azok a tudatot folyamatosan lekötő problémák, melyek adott logikai rend szerint, több mondaton, esetleg több oldalon keresztül kifejtett gondolatláncolatot alkotnak a naplószövegben.

A dolgozat második része a szemiotika eszköztárából merítve kívánja értelmezni az értékek és értékviszonyok formálódását az előzőleg feltárt gondolati szakaszokban. A rövid forma virtuális önállóságának látszólag ellentmondóan a naplóban rögzített lelki és művészi érlelődés folyamatába helyezve értelmezem a vizsgált gondolati műfajokat. Itt jegyzem meg, hogy a szövegtestből történő kivágás eredményét rögzítő maxima-, aforizma- és szentenciagyűjtemény egyes darabjainak értelmezése a műfaji sajátosságokból következően (nyitottság és kontextusfüggés) más lehet, mint az életrajzi és szöveggörnyezetből kibontott, a dolgozat által bemutatott értelmezés.

Két területet ölel fel az értékek problematikája: az értékformálódását (III. 1) és az értékviszonyokét (III. 2). Az előbbi azt igazolja, hogy a *rövid forma* bizonyos szövegben rögzített megfigyelői-értelmezői stratégiák (FONTANILLE 1999. 56) mentén kristályosodik ki, nem függetlenül a napló szöveggörnyezetétől (lásd *szeretet/szerelem* kérdése!). Ez a meghatározottság viszont nem hatálytalanítja a műfaj fent említett, az újraértelmezésre lehetőséget adó nyitottságát. Feltételezve, hogy a szemiotikai aspektusú nézőpontvizsgálat a megfigyelő tudat és a világ között formálódó kapcsolat elemzése révén rávilágít az egyén számára fontosnak, értékesnek tekintett dolgokra, (FONTANILLE 1999, 42) a nézőpontstratégiák vizsgálata Ramuz gondolkodói értékrendjéről hordoz információt. A *Napló* töredékességére hivatkozva csupán három, tematikusan és a szövegben történő megjelenés szempontjából különböző példán végeztem el az elemzést, melynek eredményeképpen elmondható, hogy a diarista-gondolkodó Ramuz-ben erősen él az elvekben való gondolkodás vágya, s igyekszik megszabadulni a mások által kiszabott előírásoktól. Gondolkodásmódjára az átfogó, a nagy intenzitású elvek megfogalmazására való törekvés a jellemző. Ramuz esszéire és kritikai műveire kiterjedő elemzés tovább árnyalhatná ezt a képet, s újabb aspektusból világíthatná meg a fiktív művekben is kimutatható igényt az *egyetemes* és a *példaértékű* megformálására.

A rövid formában megfogalmazott értékek korrelációjának, időnkénti polifóniájának élményéből építkezik az értékviszonyokat tárgyáló fejezet. A társadalmi konvenció alapján az

olvasó által értelmezett „abszolút jó” és a naplóírói értékes tudás metszéspontjában formálódó értékítéletek érték kategóriák szerint csoportosítva, bizonyos kronológiai rendet követve, egymáshoz viszonyított elrendeződésükben jelennek meg az elemzésben. A korreláció tényét hangsúlyozni kívánom, érzékeltetve, hogy bonyolult szellemi közegről van szó, hiszen egy életmű jellemzése a feladat – az érték definíciójából is kitűnő – változó és szubjektív értéktartalmak alapján.

A tematikájukban az emberi létezés nagy cselekvési területeihez kapcsolódó, hagyományos érték kategóriákat idéző (morális jó, élvezeti jó, igaz, szép és metafizikus) minőségek egyenetlen eloszlása, az életút adott szakaszán gyakoribb vagy ritkább előfordulása, egymás közötti viszonya lehetővé teszi az életművel, az egyes alkotásokkal kapcsolatos összefüggések feltárását, illetve megerősítését.

Az elemzés felfedi a rövid formákban hordozott értékek korrelációját, olyan polifon jellegű összetettséget, mely egyenetlen felépítettségében is lehetőséget ad arra, hogy a befogadó összhangzatként fogja fel az értékek együttesét. A dolgozat csupán az érték irányulás összjátékának a tényét (lásd az abszolút esztétikája), a korreláció elemi szerkezetét, vagyis az értékek együttállását (lásd táblázat) mutatja ki, s csak bizonyos esetekben jelöl elmozdulási irányokat (értékek közötti meghatározottság).

Az értékviszonyok feltárásának a dolgozatban megvalósított szintje elégségesnek bizonyult ahhoz, hogy a Ramuz-kutatások (GUISAN, 1966, MAGYAR M. 1978, MEIZOZ, 1997a, b, PARRIS, 1996, 1998, FROIDEVAUX, 1982, 1998. stb.) által felvetett kérdéseket a bizalmas jellegénél fogva különös helyzetű napló reflexióinak fényében világítsuk meg. Az időnként egymásnak ellentmondó, a formálódásukban megragadott bölcs gondolatokból nem áll össze kerek élet- és művészetfilozófia, de a fiktív művek, kritikák, esszék tanulságait is figyelembe véve az alkotói és az életelvek, a legfontosabb tendenciák megrajzolhatók.

Az élvezeti jó érték kategóriájának vizsgálata, részben a kategória naplóbeli szóródása, részben a más értékekkel való kapcsolódása révén kirajzolja, hogyan épül ki a pályakezdés időszakának érzelmi hullámzásaiból a Ramuz-ben sokak által csodált emberi és alkotói önfegyelem. Az erkölcsi, érzelmi és művészettel kapcsolatos értékek együttes jelenléte jelzi az egyéniség keresésének összetett folyamatát, valamint felhívja a figyelmet arra, hogy a művészi lét sajátos körülményei között az ember és a világ viszonya csak a művészetben való eligazodás után válik értelmezhetővé Ramuz számára.

A *szerелеm/szeretet* mint az élvezeti jó értékkategóriáját megjelenítő másik minőség – bár neveltetéséből, alkatából adódóan keveset szól róla – kiemelt helyet foglal el az életműben és a művészetfilozófiában. A *szerелеm* földi megvalósulásában erősen kételkedő író az erkölcsi és metafizikus meghatározottságú *szeretet*ben fedezi fel az egyik legfontosabb művészetformáló erőt: népéhez, szülőföldjéhez, nyelvéhez, az egyszerű szőlőművesek világához való kötődéséből építi fel ars poeticáját.

Az alkotás, a művészet folyamatos elméleti kihívást jelent számára. A rövid *formá*kából fölsejlő rend alapján az alkotó célja az *abszolútnak* (az örökkévaló, egyetemes lét metafizikus fogalma) a *szépség* útján történő elérése, aminek bizonyos megismerési és erkölcsi vonatkozásai (feltételei) is vannak.

A bölcs gondolatok által talán legtöbbet tárgyalt kérdés a mimesis problematikája, melynek kulcsszava és központi eleme a *hangnem*. Ramuz, a festők tanítványa nem a közvetlen képből, hanem annak belső, értelmileg és érzelmileg kimunkált, elrendezett látványából dolgozik. Ez biztosítja a hangnemet, s végső soron a mű egységét – üzenik a maximák.

A dolgok lényegét a látványban megragadó, a művészi forma által a partikulárisban is egyetemeset megjelenítő műalkotás az emberi megismerés eszközeként jelenik meg a ramuz-i filozófiában, abban az értelemben, hogy az embert az eredeti, az ősi tudáshoz, az *abszolút* felismeréséhez vezeti vissza.

A megismerés, az esztétikum az erkölcs és a metafizikus értékek polifóniájában formálódó Ramuz-kép elvezeti az elemzőt a svájci szerző irodalomtörténeti helyének kijelöléséhez, jelentőségének felméréséhez. Kellőképpen alátámaszthatjuk több kutató véleményét, miszerint nem tekinthető regionalista írónak Ramuz (RÜTIMANN 1998, CHESSEX 1997, MAGGETTI 1998). Ramuz művészete klasszicitásával (egyszerűség és lényegmegragadás), az egyszerűben és viszonylagosan felfedezett általános és örökkévaló megformálásával, valamint a „szürimpresszióban” (MAGYAR M. 1978, 103) érlelt tonalitás révén a kozmikusság és a kortalanság képzetét kelti.

A maximákban, aforizmákban, szentenciákban, gondolatokban formálódó értékviszonyok révén kimutathatjuk a tárgyiasság egyéni koncepciójában és a sajátos nyelvhasználatban rejlő ramuz-i újszerűséget, mely a 20. század francia irodalmának újtípi közé emeli a svájci szerzőt.

4. A téma további feldolgozási lehetőségei

Az elemzést tovább mélyítve határozottabban lehetne megfogalmazni az értékek egymásra hatását s az értékirányokat, s ez adalékkul szolgálhatna Ramuz fiktív műveinek értelmezéséhez.

A svájci szerző egyetlen művében megfogalmazott értékviszonyok elemzése felveti új kutatásként az értékviszonyok kontrasztív vizsgálatának a lehetőségét: az azonos korszakbeli magyar irodalom hasonló karakterű megnyilvánulásainak feltárását, az előzővel történő összevetését. (Ez a szándék körvonalazódik MARTONYI Éva *A propos de Ramuz: la littérature populiste* (1998) cikkében.) Szerencsés lenne a történetiség erőteljes megvilágítása, hiszen kiderülne, mennyiben lehetnek formálói az adott történelmi helyzet teremtette körülmények egy írói életműben a lét- és művészetfilozófiának.

5. AZ ÉRTEKEZÉS TÉMAKÖRÉBŐL MEGJELENT PUBLIKÁCIÓK

1. *Les maximes et aphorismes dans le Journal de C. F. Ramuz*
in *Balatonneries linguistiques*, Nyíregyháza, Bessenyei Kiadó 2000, 131-137.
2. *Gondolatok C. F. Ramuz naplójában*
in *A nyelvészet és irodalomtudomány új útjai*, Doktorandusz Füzetek I. (Szerk.: Cs. Jónás Erzsébet) Bessenyei Kiadó, Nyíregyháza, 2000. 79-81.
3. *Formulák C. F. Ramuz Naplójában*
in *Bölcsészettudomány a millennium jegyében*, Doktorandusz Füzetek II. (Szerk.: Cs. Jónás Erzsébet) Bessenyei Kiadó, Nyíregyháza, 2001. 65-78.
4. *Nézőpont és értékmegfogalmazás C. F. Ramuz naplójában*
in *Diszciplínák találkozása*, Doktorandusz füzetek III. (Szerk.: Cs. Jónás Erzsébet) Bessenyei Kiadó, Nyíregyháza, 2003. 121-133.

5. *Pensées dans le Journal*

in *C. F. Ramuz 7. Ramuz et la forme brève*, RLM, Lettres Modernes Minard, Paris-Caen, 2003, 149-156.

6. *Le journal de C. F. Ramuz: à la recherche du style*

in *4e Journées d'Études Françaises*, Eger, Lyceum (megjelenés alatt)

7. *A rövid forma és az értékviszonyok kérdése Ramuz Naplójában* in *Magyar tudományosság Európában*, Doktorandusz Füzetek IV. (Szerk.: Cs. Jónás Erzsébet) Bessenyei Kiadó, Nyíregyháza, 2004. 97-108.